

מעין חיים. על טהרת המקוה וכוהו של המעין

ספר ויקרא פרק יא
(לו) אף מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע בנקלתם יטמא.

(17-18) ספרא פרשת שמיני פרשת ט

אי מה מעין מטהר בזוחלים אף מקוה מטהר בזוחלים והמקוה באשבורן

(4) רמב"ם פירוש המשניות - מסכת מקואות פרק ב משנה ז

אמר השם (ויקרא יא), אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור. והנה הוא הוציא מזה הפסוק שרש ואף על פי שהיה זה השרש מקובל אך אני אסמכנו אליו ואבארהו, וזה שהמעין אינו מפעל האדם. ואמנם הוא מפעל הטבע. ובור, הוא הסהר והוא מפעל האדם, ר"ל קבוץ המים בו. ואחר אמר מקוה מים יהיה טהור. והוא קבוץ המים, ונאמר שאם שאב אדם מים בכלי וכנסם במקום עד ששב מקוה, הנה זה המקוה פסול לקריאת הספר מקוה למעין אשר אינו מפעל אדם. והנה לנו לומר גם כן שאם שיתף אדם בעשיית מקוה באיזה שיתוף שתהיה כמו אלו הקנקנים אשר סיפרנו הנה הוא פסול כאשר לא ידמו למעין לולי מה שמצאנו הפסוק שקרא מקוה גם כן לבור אשר הוא מפעל אדם ושב המקוה שיהיה מותר בו שיתוף אדם מצד ואסור עליו מצד כמו שיובדל בזאת המסכת. וזה לשון הספרי בעיקר יכול ימלא בכתפו ויעשה מקוה בתחילה ויהיה טהור תלמוד לומר מעין, מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים,

ספר שם משמואל פרשת בשלה - שנת תרע"ד

מ"ש ופרעה הקריב את ישראל לתשובה, שלעומתם התאספו כל כחותיהם, ויצעקו בני ישראל אל ה'. ונראה שבשביל זה עצמו זכו לשירה שהיא התדבקות כל הכחות הנפשיים בשרשם בלי שום שיוך, כי כך היא המדה כשישראל עושין תשובה לוקחין מהאומות את כל מבחר הכחות שבהם התאזרו נגדם. ובמדרש שנמחלו כל עונותיהם מהאי טעמא הוא, כמו טהרת המקוה שהיא כלל טהרה, כמ"ש (ויקרא י"א) אך מעין ובור מקוה מים יהי טהור, והטובל בו הרי נבלע ונכסה כולו בתוך המים בלי שום שיוך, ע"כ נעשה טהור כמותם, כן היא בנפש שבדבקות הנפש בכל בחינות' וכוחות' בהש"י מקור הטהרה, נעשה הנפש טהורה כמ"ש (ירמ' י"ז) מקוה ישראל ה' ואמרו ז"ל (יומא פ"ה ע"ב) מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל. ואת הכח הזה להתאסף כל כחות הנפש יחד בלי שום שיוך לקחו ישראל מיד מצרים. ואולי זה שורש ביזת הים ברוחניות, וממנו נסתעף בגשמיות אשר כל מה שזכו עד הנה ה' כנקודת הכסף נגד תורי זהב:

ריט

אמרו על ריב"ש ע"ה שזכה לכל הארות והמדריגות שהי' לו הכל מחמת המקוואות, שהיה תמיד בטבילות. ומקוואות יותר בתמידות טוב יותר מהתענית, שהתענית מחליש הגוף מעבודת השם, ועוד יותר טוב שהכח שהוא מניח בתענית יתן הכח ההוא בלימוד התורה ותפלה שיתפלל בכל כחו וכוונתו, וזה יבוא למדריגה.

וראה עוד בס' בוצינא דנהורא, ששאלו להבעש"ט מהו עיקרי העבודה כו' ואתם בטלתם את הדבר הזה (התענית) כו' והשיב להם הבעש"ט דעתי בזה שיראה אדם להמשיך ע"ג דברים הללו היינו אהבת השי"ת ואהבת ישראל ואהבת התורה ואין צריך לעשות סיגופים.

הרבי הרייצ

"יש טבילות-טהרה פרטית, המכוונת לכוח נפשי מסויים הזקוק לטהרה ולזיכוך. יש טבילה שתכליתה טהרת המוחין. יש טבילה המטהרת את הלב. ויש טבילה שמטרתה טהרת 'לבושי הנפש' - המחשבה, הדיבור והמעשה".

ליקוטי שיחות

מהעניינים העיקריים ב"מעין" – שכל זמן שהמים נמצאים בתוך המעין (מחוברים עמו), נקראים הם "מים חיים"³, ולא עוד אלא שיש לומר שאינם מציאות בפני עצמם, אלא הם מציאות המעין עצמו. ועל-פי זה יובן הטעם שמעין מטהר בכל שהוא (אף שבשאר אופני טהרה צריך להיות שיעור דווקא)³ – כי, מי המעין (בהיותם בתוך המעין) אינם מציאות בפני עצמם, שנוכל לחלק בינם (בין מי המעין שבהם טובל האדם או מטביל הכלים) ובין מי המעין

הנמצאים במקור המעיין, אלא כל נקודה, כל טיפה, היא מציאות אחת עם כל הנקודות וכל הטפות, הנקראת בשם "מעין". יש לומר, שזהו גם החילוק בתורה – "אין מים אלא תורה"⁵ – בין נגלה דתורה לפנימיות התורה:

בנגלה דתורה – עיקר הכוונה היא (כמו שכתוב בזהר⁶) "לאפשא לה", להוסיף ולהרבות בתורה, היינו, שעל-ידי הלימוד באופן של שקלא-וטריא, מיוסד על כללי התורה, הרי הוא **מחדש** בתורה⁷, כפי יכולת השגתו ושוורש נשמתו⁸.

מה שאין כן בפנימיות התורה – העיקר הוא חזרת ושמירת דברי הרב (כדברי כ"ק מו"ה אדמו"ר בזהר⁹), ולא לחדש חידושים, אלא שבדברי הרב גופא צריכה להיות שקלא-וטריא כדי להבינם על בוריים ולעומקם¹⁰.

ונמצא, שפנימיות התורה היא בדוגמת המעיין, שכאשר המים נמצאים בתוך המעיין אינם מציאות בפני עצמם, כי אם המעיין עצמו, ומטהר בכל שהוא, היינו, שאינו צריך להוסיף ולחדש דבר, כי אם, לקחת את ה"כל שהוא" לעמק ולאמיתתו, על-ידי היגיעה בו;

כיון שפנימיות התורה היא בדוגמת מעיין שהמים שבו אינם מציאות בפני עצמם, ודוגמתו בהאדם הלומד שעומד בביטול – אין לו לחשוש מהיציאה בחוץ, שבדאי לא תזיק לו, כיון שבכל מקום בואו ממלא את שליחותו – להביא את דבר הוי', תורת ה', במקום וזמן זה, ולהאירו ב"תורה אור"⁴⁹, ועד לה"מאור שבתורה", שמחזיר למוטב 50 גם את מי שנמצא ב"חוצה", מחוץ למחנה ישראל, רחמנא ליצלן.

וזוהי ההכנה לביאת המשיח – כי, בימות המשיח כתיב⁵¹ "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד", גם בנוגע לכל העמים, ולכן ההקדמה לזה היא התפשטות לימוד פנימיות התורה בין כל בני ישראל (ע"פ פעולת הקירוב, "כמים הפנים לפנים גו'", כנ"ל ס"ב), עד שאחד מהם לא נותר, שלא ישאר אפילו יהודי אחד שאינו לומד תורת החסידות,

הנהגות צדיקים - כללים נוראים מרבי דוב בער ממעורריטש

ועוד כלל גדול ליראי ה' ולחושבי שמו שיעלה וישיג אדם למדריגה גדולה ע"י מקוה בתמידות כי המקוה בתמידות יותר טוב מהתענית שהתענית מחליש הגוף מעבודתו ית' וכן יותר טוב שהכח שהוא מניח בתענית יתן הכח הזה בתפלה שיתפלל בכל כוחו וכוונתו ובזה בודאי ישיג למדריגה:

מקוה:

טבילת מקוה מושיע מכל הצרות ה"ו ומטהר מכל הטומאות ומכל החטאים. בבחי' מקוה ישראל מושיעו בעת צרה (לקו"מ סי' נ"ו)

1) ספר עץ חיים - הקדמת מוהר"ח זיע"א על שער ההקדמות ומרת עצבות מגונה עד מאוד ובפרט להשיג חכמה והשגה אין לך דבר מונע השגה יותר מזה. גם בענין השגת האדם אין לך דבר שמועיל כמו הטהרה והטבילה שיהיה האדם טהור בכל עת ומורי זלה"ה עם היות שהיה לו חולי השבר שהקור מזיק לו עכ"ז לא היה מונע מלטבול בכל עת:

(101) ספר עצות ישרות - ערך מקוה - א. על ידי טבילות מקוה נופלים כל השונאים, ונתבטלים כל הצרות והמניעות, שמונעים את האדם מעבודת השם יתברך, כי על ידי טבילת מקוה מבטלין עצמן אל השם יתברך בבטול גמור בבחינת מסירות נפש, שזה עקר שלמות הרצון דקדושה, שצריך שיהיה הרצון חזק במסירות נפש - זהו בחינת טבילות מקוה. ועל כן כשהוא נכנס ונתעלם בתוך המים ומוסר נפשו אל השם יתברך ומקשר עצמו אליו יתברך בתקף החשק והרצון אל הקדושה, וזה עקר כונתו בטבילתו כדי שיזכה להמשיך עליו על ידי זה רוח חדש דקדושה, ואז על ידי זה הוא נכלל בשרש הרוח העליון דקדושה, שהוא בחינת רוח אלקים, המרחפת על פני המים, ועל ידי זה הוא זוכה להוציא רוח חדש דקדושה מכח אל הפעל כנ"ל וכשזה קם זה נופל, וממילא נתבטלים ונופלים כל השונאים והחולקים, שהם עקר המונעים מלהוציא הדברים שבקדושה מכח אל הפעל. וזה מרומז במקרא שכתוב: מקוה ישראל השם, כל עזביך יבשו וסורי בארץ יכתבו, כי עזבו מקור מים חיים וכו', כמבאר בפנים. (הלכות הכשר כלים, הלכה ד', אות כ):

ב. איתא בספרים, שאי אפשר להחזיר הנשמה כי אם על ידי טבילה במקוה. (הלכות גרים, הלכה א')